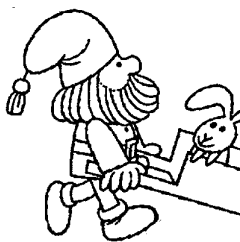

Herfstblaadjes - 2006

Uitgave van de Vereniging Vrienden van Het Bewaarde Land

Beste Lezers,

Het Praatstokje heeft ditmaal een behoorlijk 'Baarn'-gehalte. In Baarn is het jaar zo'n 15 jaar geleden begonnen, toen sprong de vonk over naar Leiden en vanuit Leiden kwam het weer terug naar Baarn. Hoe het in de toekomst zal gaan, is onzeker, want er zijn flinke geldzorgen. Vandaar dat we Baarn ditmaal in het zonnetje willen zetten. Onder andere met een verslag van de open dagen op 14 en 15 oktober, en een dringende oproep om mee te denken, bijvoorbeeld op de algemene ledenvergadering. Ook de afdeling Duin- en Bollenstreek heeft niet stil gezeten: op 10 juni konden we veel ouders en kinderen begroeten op de jaarlijkse bijenmarkt in Leiden, en we vierden op 24 juni en 23 september een Vriendendag. Het Bewaarde Land in Wassenaar kreeg zelfs bezoek van een IVN-jeugdclub helemaal uit Zwijndracht. Verder in dit nummer het geheim van het geurpotje, enkele herfstbladen voor kinderen, heerlijke recepten en natuurlijk weer wat haiku's van kinderen. Veel leesplezier.

Dick de Vos / Nachtegaal

Aan dit nummer werkten mee :

Marjanne Addink, Ton Lommers, Maanzaad, Agnes Meijs, Boris van Oirschot, Isabelle Quartel, Aad de Vette en Dick de Vos.

Om druk- en verzendkosten te besparen willen wij meer gebruik gaan maken van email. Stuur een email naar vrienden.bewaarde.land@planet.nl
Als je het Praatstokje voortaan alleen nog per email wilt ontvangen kun je dat meteen ook aangeven.

Heb je een leuk verhaal, foto of gedicht uit Het Bewaarde Land? Stuur je kopij naar vrienden.bewaarde.land@planet.nl

Spin

De spin is heel snel
Hij heeft een gelukkig leven
Hij maakt een mooi web

Bosbessenstruikje

Het **Praatstokje** is een uitgave van de Vereniging Vrienden van Het Bewaarde Land, Clara Visserplaats 1 2331 BN te Leiden.

Word jeugdlid door € 7,50 over te maken op giro 4868724. Volwassenen betalen € 17,50. Donateurs elk bedrag.
vrienden.bewaarde.land@planet.nl

In de parfumfabriek van de natuur

Wist je dat er in het bos een parfumfabriek staat? Nee? Het is echt waar. Als je er naar op zoek gaat zul je geen laboratorium vinden waar mensen in witte jassen bezig zijn met dampende en pruttelende goedjes in glazen bollen. Je hoeft niet ver te zoeken, je staat er al middenin! Ruik maar eens aan de bodem; het heeft een eigen geur. Ruik dan eens aan een plukje mos of kneus zomaar een blaadje tussen duim en wijsvinger en ruik eraan. Ga op

ontdekkingstocht door de parfumfabriek!

Een natuurparfum maak je van alles dat je lekker vindt ruiken in de natuur. Het kan overal: in het park, in de velden of het bos. Je kunt het verzamelen in een klein potje: een buisje waar een fotorolletje in zat, een eierdopje of een stenen mini-plantenpotje.

Bloemen ruiken heel lekker, maar er is veel meer: allerlei bladeren, stukjes hout, wat mos en misschien wat grond.

Naalden van een Douglasspar ruiken heerlijk naar citrusvruchten vind ik.

Waar vind jij het naar ruiken? Bladeren van de

Amerikaanse vogelkers hebben een heel sterke geur. Ik ben benieuwd of jij het lekker vindt! Je natuurparfum is niet heel lang houdbaar. Misschien helpt het om er geurloze olie over te gieten. Veel plezier ermee!

Maanzaad

Wachter in het Bewaarde Land in Baarn

"Dat heb ik nog nooit eerder in het bos gedaan! "

Dit was een veel gehoorde reactie tijdens de Open Dagen van Het Bewaarde Land project in Baarn, het weekend van 14 en 15 okt. Het Bewaarde Land vierde feest wegens zijn vijfde draaiseizoen op het scoutingcentrum Buitenzorg in Baarn. Alle kinderen die de afgelopen 5 jaar waren geweest, uitgenodigd via de scholen en de krant. Ook hun ouders, vrienden en andere belangstellenden waren welkom. De Wachters in hun mantels en Vrouw Fleur stonden klaar om iedereen te ontvangen, met thee, koffie en de befaamde kruidensoep. Het vuurtje brandde voor de gezelligheid en om en de tamme kastanjes te poffen. Ja, het hele bos ligt immers vol natuurlijk snoep, je hoeft het maar op te rapen! Rond het Uilennest en het Boscafé waren korte activiteiten te doen zoals mandala's schilderen, schminken, spelen met natuurhandpoppen etc. Negen groepen met kinderen, vergezeld van enkele ouders, en 4 groepen volwassenen gingen op stap met de wachters (ruim 75 kinderen en 30 volwassenen). Een bont gezelschap van alle leeftijden. Voor een groot aantal kinderen een fijne herkenning van plekjes waar ze eerder geweest waren, en die ze nu konden delen met hun vriendjes of ouders, tot zwemmen in de Vijver aan toe, of met blote voeten in ""het moeras""! Voor andere kinderen een nieuwe manier van het bos ontdekken, de geuren, geluiden, en zomaar in een ondergronds hol kruipen. Voor ouders een herkenning van wat hun kinderen nou zo leuk hadden gevonden, en zelf vol verbazing dat het bos er zo anders uit ziet als je een keer van de paadjes af mag en kan sluipen door de varens als een vos, of als een ree dat zich schuilhoudt. En dat je zomaar plantjes kunt eten: een echte veldbioloog ervoer voor het eerst in zijn leven dat schapezuring echt zuur smaakt! (het plantje draagt zijn naam niet voor niets). Het allermooiste vond ik dat er een jongen met zijn moeder en grootouders naar het bos gekomen was, zomaar, om hen het Bewaarde Land te laten zien, en er ineens Wachters aantrof. Ze wisten niets af van de Open Dagen! Vol enthousiasme deden ze mee aan de bostochten en ontdekten dat een duivelsei naar rauwe bloemkool smaakt (zo'n raar gelei-achtig ei waar binnen een paar uur een stinkzwam uitkomt). Eerst een houding van ""paddenstoelen proeven, dat doe je toch niet!"" , maar op uitnodiging van de Wachter waagden ze allemaal de stap (na eerst het opengesneden duivelsei uitgebreid gefotografeerd te hebben met hun mobieltjes) en vonden het nog lekker ook. Ze durfden het ook aan om bedekt te worden met blaadjes, en kregen zo een beetje het gevoel om als beestje in de aarde te leven of overwinteren.

Deze dagen hebben mij weer laten zien hoe mensen met nieuwe ogen naar het bos gaan kijken, en heel bijzondere ervaringen opdoen. En het trof mij ook dat

aanvankelijk de aanmeldingen maar heel langzaam op gang kwamen. Uiteindelijk hadden we twee heel gezellige en goed gevulde dagen, maar ik ben er nog sterker van overtuigd geraakt dat het heel belangrijk is om Het Bewaarde Land als schoolproject door te kunnen zetten, omdat je op deze manier heel veel kinderen bereikt. Want als je de natuur als kind hebt leren waarderen, zul je later als volwassene daar ook zorgvuldiger mee omgaan. Het behoud van de natuur is zelfbehoud!

Oproep aan leden en wachters van Gooi en Eemland

Denk mee over de toekomst van het Bewaarde Land van Gooi en Eemland

Zoals jullie al wel in de boswandelingen gehoord hebben, verdwijnt door bezuinigingen per jan 2007 de coördinatorsbaan van Zwarte Specht, alias Agnes Meijs. Daardoor zullen we heel creatief moeten gaan denken over hoe we het Bewaarde Land project gaan doorzetten. Er liggen nog wat ijzers in het vuur bij o.a. het ministerie van LNV, waar Agnes in het kader van Draagvlak Natuur een grote subsidie heeft aangevraagd voor 3 jaar voor 3 locaties (waaronder een nieuwe in Lelystad). Verder zijn we nog in gesprek met de gemeente Hilversum over een algemeen natuureducatiebudget voor de scholen, en over een sponsering van een aantal klassen zoals de locatie Brabant voor elkaar heeft gekregen bij Boxtel en Den Bosch.

Natuurlijk gaan we ook bekijken of en hoe we op basis van alleen vrijwilligerswerk Het Bewaarde Land kunnen doorzetten: wie gaat dan welke taken van Agnes overnemen? Het bestuur gaat daar een voorstel over uit werken en zal dit presenteren op de Algemene Ledenvergadering van 11 december, in het Uilennest, Baarn (scoutingcentrum Buitenzorg). In de tussentijd roepen we iedereen op om plannen te bedenken voor een nieuwe organisatiestructuur, en voor alternatieve manieren om aan extra geld te komen zodat we bv. dagcoördinatoren op freelance basis kunnen inschakelen. Zeewind heeft al geopperd massaal mee te gaan doen aan de Sponsorloterij: per maand koop je een lot a €6,50 waarvan je de helft rechtstreeks ten goede kunt laten komen aan de Vereniging Natuurbeleving Gooi en Eemland, en jezelf leuke prijzen kunt winnen als het geluk je toelacht.

Ideeën kun je sturen naar onze voorzitter Paul Worm : worm08@zonnet.nl

In november krijgen jullie een officiële uitnodiging. Dus laat je creativiteit alvast stromen, schakel je netwerk in, en droom vooral van de voortgang van het Bewaarde Land in Baarn, want er is al veel moois op de wereld neergezet door mensen die vasthielden aan hun droom! Wie meer wil weten, kijk op www.natuurbeleving.org.

Wie zich als vrijwilliger, als sponsor of adviseur wil inzetten, bel of mail naar Agnes Meijs, 035-6838766 resp. a.meijs.bwlg@hetnet.nl

VERBORGEN BEESTJES

Op bladeren vind je vaak bolletjes en andere rare uitgroeisels, waar de larven van allerlei insecten in groeien.

We noemen die GALEN.

Zo kun je op eikebladeren besgalletjes vinden en ook de mooie stultergal.

Er zijn ook larven, die zó plat zijn, dat zij IN bladeren leven, tot zij zich volgegeten hebben. Die noemen we MINEERDERS. Je herkent ze aan lijntjes in het blad (mijngangen) of aan lichte vlekken (plaatsmijnen). *Kijk 'ns of je ze vinden kunt!*

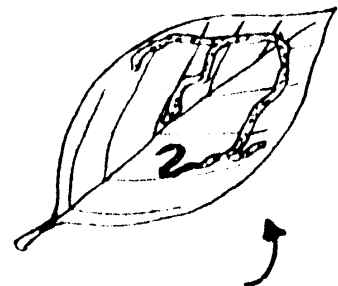
blad van de eik met enkele plaatsmijnen

De hulstvlleg prikt haar eitjes in een blad van de hulst. Haar larven leven in het blad en worden later weer hulstvlleggen!

mineergangen in een kils-blad

kamperfoelleblad met mineergang

Houd zo'n blad eens tegen het licht. Je ziet dan de larvenpoepjes liggen!

Appelkaas

Snijd 1,5 kg ongeschilde appels in stukjes en kook ze in 3 dl water. Als de stukjes zacht zijn, door een roerzeef halen. Voeg een gelijke hoeveelheid suiker toe. Laat op een lage vlam doorkoken tot de suiker is opgelost. Voeg 1 theelepel gemalen kaneel, 1 theelepel gemalen kruidnagel en 1 theelepel gemalen nootmuskaat toe. Laat doorkoken totdat het dik is. Appelkaas is lekker als toetje of als saus bij vlees.

Gebruik bij voorkeur stevige appels. Ze hoeven niet mooi te zijn.

Kastanjechocopasta

Kerf de top van 100 gram kastanjes in met een mesje. Kook ze daarna een paar minuten in water en verwijder de schil. Kook de kastanjes daarna verder in 2 dl melk en pureer ze met de melk. Strooi onder voortdurend roeren chocoladehagelslag bij de warme kastanjepuree totdat een dikke pasta ontstaat. Heerlijk op de boterham! Let op : gebruik tamme kastanjes! Met hazelnoten kan het óók. Pel hazelnoten met een notenkraker.

Verdwalen

Het bos is erg groot
Je kan er zo verdwalen
Maar dat gebeurt niet

Patrick

Slak

Een slak op een blad
De slak kruipt op mijn benen
Ik schrik de slak op

Lisa / Konijn

Meidoornwijn

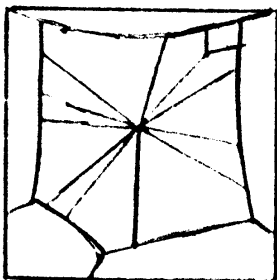
Dit recept is speciaal voor de ouders van Bewaarde Land kinderen die óók eens iets avontuurlijks willen proberen. Doe 2 kg meidoornbessen in een schaal en giet er 4,5 liter kokend water over heen. Laat dit een week afgedekt staan en roer elke dag een keer. Roer dan de bessen door een zeef en giet dit sap bij de dunne schil en het sap van 1 citroen en 2 sinaasappels. Voeg al roerend 1 kg suiker toe. Sprengel er gist over. Laat 24 uur staan. Giet dan in een fermentatiefles en laat fermenteren tot de vloeistof nagenoeg helder is.

WEB-WONDER

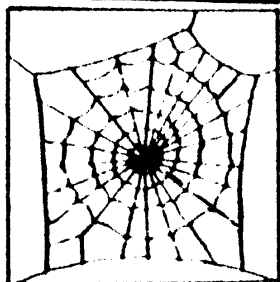
In de herfst vallen spinnen extra op. Vooral de "wielwebben" van de kruisspinnen komen overal voor. Zonodig maakt een kruisspin elke nacht een nieuw web:

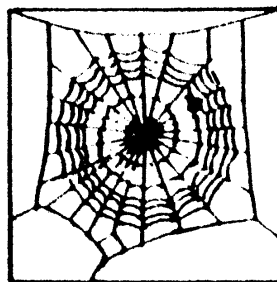
Over een goede open doorvliegplek voor insecten laat de spin een kleverige "zoekdraad" waaien, totdat deze ergens aan vast blijft plakken. Dat wordt de bovendraad van het web.

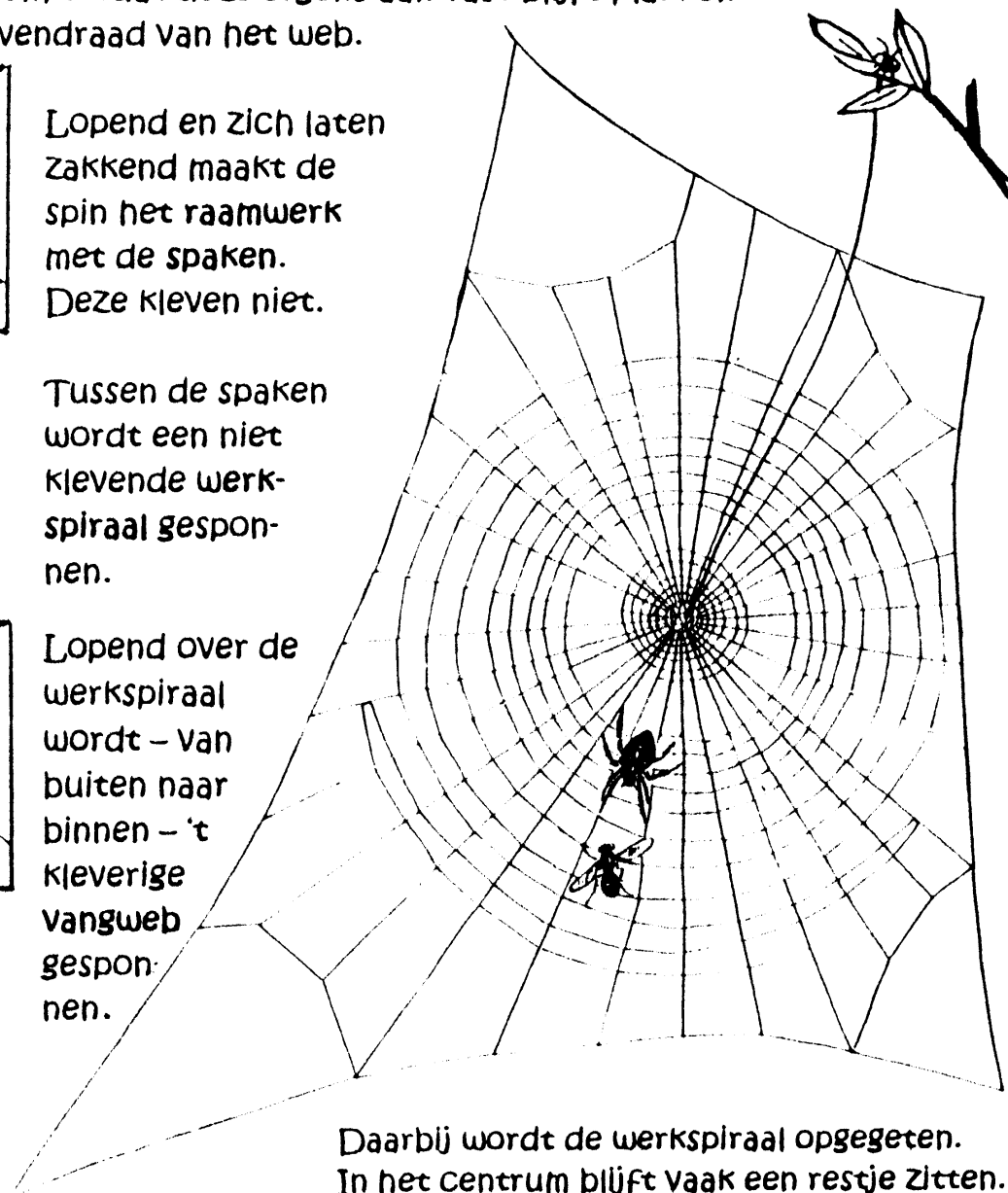
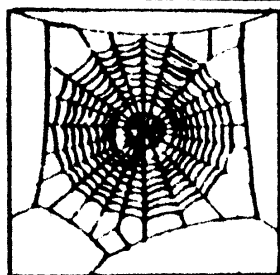
Lopend en zich laten zakkend maakt de spin het raamwerk met de spaken. Deze kleven niet.

Tussen de spaken wordt een niet klevende werkspiraal gesponnen.

Lopend over de werkspiraal wordt - van buiten naar binnen - 't kleverige vangweb gesponnen.

Daarbij wordt de werkspiraal opgegeten. In het centrum blijft vaak een restje zitten.

Tenslotte maakt de spin een signaaldraad: van het web-middelpunt, los van het web, naar een blaadje of kier, waar de spin zich verstopt!

Trijt de signaaldraad, dan weet de spin, dat er iets gevangen is en komt ze razendsnel tevoorschijn!

Rood met witte stippen

Er had net nog in de krant gestaan dat rode paddenstoelen met witte stippen dit jaar heel zeldzaam waren. Maar ik liep er zomaar tegenaan. Niet een, niet twee, maar meer dan 10 vliegenzwammen.

Ze stonden gezellig bij elkaar tussen twee eiken: het leek wel een familiegroepje. Ik ging er maar eens bij zitten. Zo kon ik eens goed zien dat vliegenzwammen – net als vogeltjes – uit een ei komen. Omdat alle familieleden van klein naar groot naast elkaar stonden, kon je goed zien hoe ze gegroeid waren: Zomaar vanuit de bosbodem verscheen een grijswit bolletje. Toen het ging groeien, barst het ei en scheen er een prachtige rode gloed doorheen. Net of het ijs brak. Ten slotte spreidde de hoed zich uit, werd breder en breder en de paddenstoel hoger. Prima stoeltje voor een kabouterijtje.

Thuis heb ik nog een oud paddenstoelenboek ingekeken. Wist je dat meer dan 1000 jaar geleden de vliegenzwammen werden gegeten door sjamanen? (Dat zijn een soort tovenaars die woonden in het noorden van Europa.) Die

werden daar verschrikkelijk misselijk van, want vliegenzwammen zijn heel giftig. Maar ze gingen we niet dood van: ze kotsten de paddenstoelen gewoon weer uit. Wel kregen ze visioenen en droomvoorstellingen. Die vliegenzwammen zijn natuurlijk ook giftig voor dieren. Om van lastige vliegen af te komen legden de mensen vroeger daarom gedroogde vliegenzwammen in de melk. Als vliegen ervan dronken, gingen ze dood. Vandaar de naam: vliegenzwam.

NIEUWS - NIEUWS - NIEUWS - NIEUWS - NIEUWS

Winterwandeling

Op za 13 januari is er weer een Winterwandeling in het Bewaarde Land in Meijendel. Om 10:00 uur haalt vrouw Fleur je op bij de pannenkoekenboerderij. Vandaar wandelen we naar de tent voor een kop warme chocomel. Daarna gaan we in één of meer groepjes op stap. Rond 12:30 uur zijn we weer terug. Aanmelding per email : vrienden.bewaarde.land@planet.nl of per post : Clara Visserplaats 1, 2331 BN LEIDEN.

Wachterstraining in Meijendel

Heb jij tijd en zin om zelf ook als wachter in het Bewaarde Land te werken? Meld je dan aan voor de wachterstraining die plaatsvindt in april 2007 (exacte data en plaats worden later bekend). Daarna kun je aan de slag als hulpwachter, en als dat bevalt als wachter of vrouw Fleur. Heb je interesse? Neem contact op met Hugo Bakker, bel: 071-5123891 of mail: hugorobertbakker@tiscali.nl

NatuurInspiratieTocht

Stichting Natuurbeleving heeft een arrangement ontwikkeld voor bijv. conferentiecentra. Drakenburg heeft de primeur, zie www.drakenburg.nl Je kunt je opgeven als begeleider hiervoor en geef ons een tip als je een ander centrum weet dat interesse heeft om NatuurInspiratieTochten aan te bieden.

Training Natuurbeleving

Er wordt een speciale training Natuurbeleving voor leerkrachten, boswachters en andere vakmensen voorbereid. Heb je interesse? Of weet je iemand die deze training zou willen volgen? Laat het weten aan boris@natuurbeleving.org

Bewaarde Land DVD

De prachtige DVD met een filmpje over Het Bewaarde Land is te bestellen door € 6,50,- over te maken op giro 9280823 tnv. Vereniging Natuurbeleving Gooi- en Eemland, Hilversum o.v.v. DVD. Je krijgt het dan zo snel mogelijk thuisgestuurd.

NIEUWS - NIEUWS - NIEUWS - NIEUWS - NIEUWS

IVN jeugdclub uit Zwijndrecht in het Bewaarde Land

Op 1 juli gingen we naar het Bewaarde Land. Cd-spelers, radio's, mobiele telefoons, chips en snoep mochten niet mee. Na een busreis, die langer duurde dan verwacht, kwamen we aan. Vrouw Fleur nam ons mee naar de tent. De natuurwachters waren verlegen en het bos ingevlucht. Maar iedere wachter had een muziekinstrument. We moesten heel goed luisteren. Als we de wachter hadden gevonden, moesten we heel hard koekoek roepen.

Er waren wachters van lucht, aarde, water, vuur en kleur. Die van ons was van de lucht en had als instrument een fluit. Hij heette Buizerd. We moesten allemaal een naam kiezen van een dieren die met lucht te maken hadden. Konijn, Eekhoorn, Vlinder, Libelle, Zee-arend, Adelaar. We hebben nog geoefend in bomen klimmen. Er stonden hele mooie wijldvertakte bomen om te oefenen.

Daarna gingen we verder. Brandnetels plukken en eten. (Niet tegen hun haren instrijken, daar houden ze niet van, net als mensen. Toch ging het niet altijd goed, en werden we geprikt.) Iedereen moest ook kruiden leren proeven. Ook hebben we lang gewandeld en kwamen we bij een boom aan met een kromming van wel een meter voordat ie omhoog groeide, die heeft op het eerste duin gestaan en is door de zeewind zo gegroeid.

Sara was de lichtste en mocht schommelen aan de lianen (bosranken). In dennenappels zitten pijnboompitten. Het laatste stukje gingen we door de woestijn (de duinen, waar het 80 graden was). Een rendiermos is een kruising tussen een alg en een schimmel en schakelt zichzelf uit als het zo warm is. Een beetje water erop en het mosje was in een mum van tijd weer groen.

Wij als oudste groep hadden te weinig tijd om alle opdrachten te doen.

Teruggekomen zagen we nog een heel mooie boom-katapult, maar helaas.... Van al dat warme weer word je wel moe, dus kregen we een soep met onze eigen kruiden kleingeknipt om de zouten op te vullen. Bijna iedereen vond het lekker.

Tot slot zongen de wachters nog een heel mooi lied en gingen we weer op weg naar Zwijndrecht. Alle ouders stonden al op de kinderen te wachten. Het was heel erg leuk!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

Isabelle Quartel, 8 jaar

En wat zei Isabelle ervan toen ze thuiskwam? Dit:

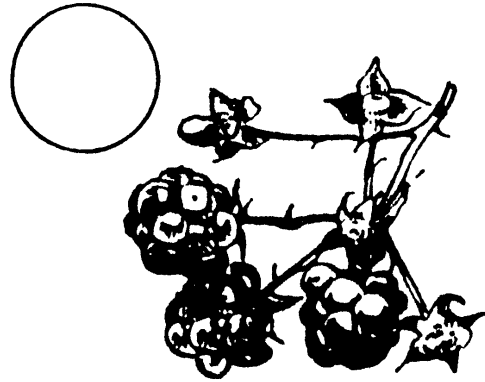
"We hebben wachters gezocht, eeeeeeh eeeeeeh brandnetels geplukt en soep van gekookt, leuke spelletjes gedaan, o.a. het regenboogspel. Je moest dan kleuren uit de natuur zoeken, boomgeklommen en daar was ook een meneer met een lange baard en die was al meer dan 70 jaar en die klom zo boven in een boom en mama ik heb ook nog tot 2x toe een vos gezien en die was heel mooi, hij heeft een hele mooie staart, en we hebben op het gras in de duinen gegeten."

PITTIGE BESSEN !

Planten met bessen bieden vogels iets lekkers aan, maar ze willen er zelf hun zaadjes door verspreiden !

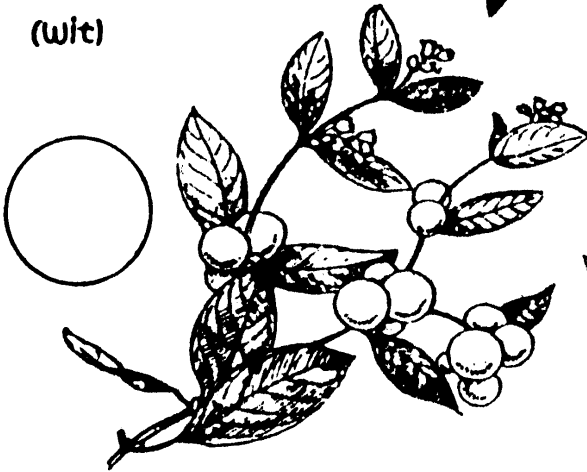
Daarom telt elke bes één of meer pitten ! Zoek dat maar 'ns uit bij een aantal veel voorkomende bes-planten.

braam (a: alle bolletjes van één braam bij elkaar!)

Hoeveel zaden telt één bes van de:

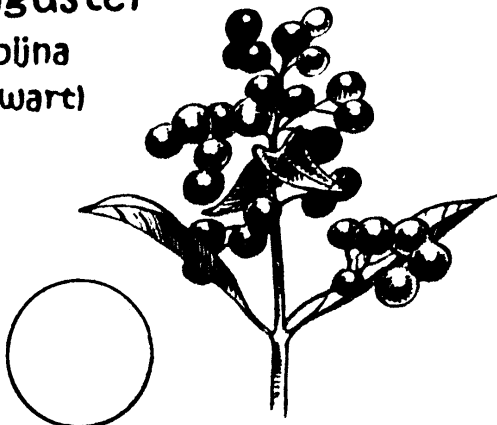
sneeuwbes
(wit)

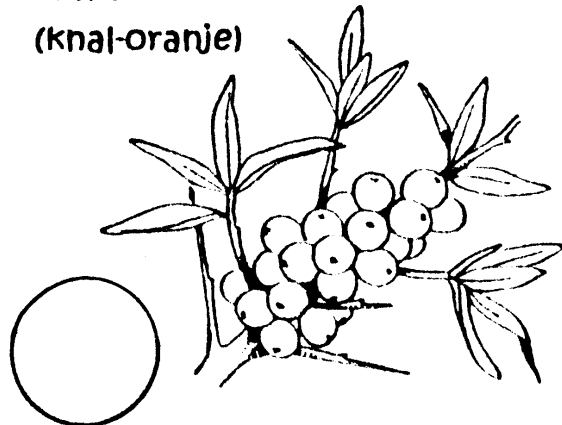
vlier (bljna zwart)

liguster
(bljna zwart)

duindoorn
(knaal-oranje)

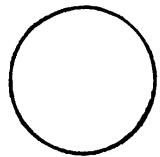

een andere bes

nog een andere bes

.....

.....

kun je die zelf tekenen ?

